

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

En vestslesvigsk Bondeslægt gennem fire Led. — Telegraf- og Telefonvæsenet i de sønderjydske Landsdele. — Samleren.

Nr. 7. — 1. JANUAR 1925. — 1. Aarg.

Sønderjydsk Maanedsskrift

udgivet af „Historisk Samfund for Sønderjylland“ ved C. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen, koster bestilt igennem Postvæsenet 1 Kr. 65 Øre, Postpenge medregnet, i Boghandelen 1 Kr. 50 Øre fjerdingaarligt.

Sønderjydsk Maanedsskrift

har i Oktober Kvartal faaet mange nye Holdere; men det har endnu langt fra nok.

Virk for dets videre Udbredelse!

Skaf os nye Holdere til Januar Kvartal!

Nye Bøger:

H. P. Hanssen: Fra Krigstiden. Dagbogsoptegnelser.
Gyldendalske Boghandel.

Thade Petersen: De sønderjydske Frimenigheders Historie. I Kommission hos „Kirkeligt Samfund af 1898.“

Fra Mithusum

En vestslesvigsk Bondeslægt gennem fire Led.

Et lille Hæfte med gulnede Blade, paa den enkleste Maade syet sammen; men det fortæller jævnt, stilfærdigt og fromt om en Slægts Skæbne gennem to Hundrede Aar. Fire Led af Familien Nissen i Gesing ved Skærbæk har der i al Korthed meddelt, hvad der times Slægtled efter Slægtled. Med Undtagelse af Indledningen og Slutningen er der ikke optaget noget om de almindelige politiske og Naturtildragelser. Men i al deres Enkelthed giver Optegnelserne alligevel mange Træk til Belysning af gamle Tider.

Ejendommeligt er det, at denne Bondeslægt allerede fra før 1700 af fører et fast Stamnavn i Lighed med Adel og finere Borger-slægter, medens de fleste andre Bondeslægter først over 100 Aar senere, delvis paa Regeringens Paabud, gik over til denne Skik. Men det er ogsaa kun den ældste Søn og Stavnsejer, der fører Nissen-Navnet uforandret videre, de yngre Brødre har ikke Ret til dette Navn, der aabenbart regnes som hørende til Gaarden.

Byen Mithusum i Skærbæk Sogn, her flere Gange som endnu i

Sognet i daglig Tale afkortet til Husum, blev fuldstændig ødelagt i Stormfloden 1634. Sognepræsten i Skærbæk indberetter, at hele Byen blev bortskyllet „med Huse og Gaarde, Kretter og Femmon, Korn og Kiern, Mænd og Kvinder, sørgeligen herved 44 Mennesker, som jeg her udi Kirkegaarden begravede“. Sagnet fortæller, at Byen ikke blev genrejst, medens i Virkelighed den sidste Familie først 1814 blev fordrevet fra Byen af de evindelige Stormfloder. Ogsaa de foreliggende Optegnelser stadfæster, at der har boet Folk i den lille By længe efter denne Stormflod. Nu ligger alle Værferne, de nordligste i Slesvig, forladte. Kun en Stump Lade staar som den sidste Rest. En Bjælke i denne vidnede til for faa Aar siden: „1634 da skeede den store Flod oc borttog al det Hus“. Nu gemmes den i Museet i Haderslev; men det vilde være smukt, om den kunde føres tilbage til sin gamle Plads. Vestslesvigs frygtelige Fare, Stormfloden, mærkes tydeligt ogsaa i disse Optegnelser. De indrammes meget betegnende af

Meddelelserne om de to store Vandfloder i 1634 og 1825, og man kunde godt som Overskrift sætte „Fra Stormflod til Stormflod.“

Hele Hæftet er med Undtagelse af den allersidste Del skrevet med een Haand, smukt og tydeligt. Det er Peder Nissen d. y., der som Indledning meddeler, at han „Anno 1766 den 7de Januari gjorde denne Bog“ i hvilken han har afskrevet sine Forfædres Optegnelser. Desværre har han selv, udoer Faders og Broders Død og Franskændenes Indkvartering, intet optegnet. Faderen Niels Nissens Optegnelser er de udførligste. Hans fromme Maade at udtrykke sig paa synes at være mere end en tom Form, da han stadig vælger andre Ord. Mange vil ved Læsningen uvilkaarlig sammenligne vor Tid med den „gode gamle“.

Det lille Hæfte, der her aftrykkes, ejedes hidtil af Gaardejer Anders Møller i Hvidding, der nu har skænket det til Tønder Museum. Der er her endnu ikke undersøgt, hvilke nuværende Slægter der har Forbindelse med den gamle Nissen-Slægt, da Optegnelserne virker bedst som de her fremtræder i deres smukke, jævne Oprindelighed. Derimod er der til bedre Forstaaelse vedføjet en Slægtstavle. I et senere Hæfte vil der muligvis bringes nærmere Oplysning om Gaardmandsslægten Nissen i Gesing.

A. Niels Nissens Optegnelser:

Anno 1634 den 12te Octob. da gik den store Vandflod her op til Giesing Huuse, og meget Folk Kretter og Bester Druknedede ved Strandsiden samme Gang.

Anno 1657 den 14. Sept. kom Svensken sidste Gang her i Landet, og Beleieret Fridrichs Ort, og 3 Dage efter Martens Dag blef det Vunden.

Anno 1658 Paa Juleaften kom den Brandenborgshe Armee her at ligge i Quarteer.

Anno 1659 den 11. Februari, da Stormede Svensken til Kiøbenhavn, hvor de med Guds Hielp gandske bleve afslagne og ødelagde.

Anno 1659 den 14. Nov. Da stod den store Felt Slag udi Fyn med vor Konge og de Svenske.

Anno 1661 kom Riiber Huuses Tiener fra Riber Huus og til Møgeltønder Gaard til Hr. Rigets Felt Herre Schack at være hans Underdaner.

Anno 1666 den 8. Nov. gaf Lands Dommeren paa Viborg Lands-ting Dom imellem Hr. Forvalter paa Møgeltønder og Hr. Oberste Leutnant i Seem.

Anno 1676 Udi Kong Christian den 5tes Regerings 7. Aar er Møgeltønder til et Grevskab bleven Ophøyet.

* * *

Anno 1594 den 11. July er Nis Nielssen i Giesing denne Stavns Beboere min Fader fød.

Anno 1592 den 12. Aug. Er min Moder Mætte Niskone fød.

Anno 1668 den 21. Marty Er min Fader Nis Nielssen hersammedes Død og hensoved i Herren, og blef Begraven den 24. dito. Hans Alder var 74 Aar.

Anno 1674 d. 7. February Er min kiere Moder Mætte Niskun ved den timelige Død Hensovet, og blev Ledsaget til sit Sove Kammer den 15. February. Hun Levede her i Verden udi 82 Aar og 25 Uger.

Anno 1622 den 9. Nov. Er jeg Niels Nissen Fød til denne Verden.

Anno 1663 den 30. Oct. Er jeg Niels Nissen og min Hustru Anna Pedersdatter (Fød her i Byen) ved Christelige Ceremonier, i det hellige Ægteskab med hverandre indgaaen.

Anno 1664 den 18. July blef vor kiere Daater Mette Fød til denne Verden og Døde Anno 1665 den 26. February og blev Begraven den 1. Marty. Hindes Alder var kort.

Anno 1666 den 12. Augusti, Blef vor kiere Søn Peder Fød til denne Syndige Verden paa Formiddagen Klocken 5.

Anno 1669 den 9. January Blef min kiere Søn Nis Nielssen Fød her til Verden.

Anno 1672 den 2. May Er vor kiere Daatter Karen Nielsdatter Fød.

Anno 1675 den 26. Marty er vor kiere Søn Jannick Fød til denne Verden Klocken 6 paa Formiddagen. Gud unde ham Lykke til Liv og Siel for Christi Skyld. Hans Faderer og Daabs Vidner

Er Hr. Henning Arndtsen Fischer, Las Pedersen og Peder Borre i Giesing og Jap Nielsen i Mosbøl saa og Maren Hr. Jacob Lønnes, Boeld Jannickes i Mosbøl og Karen Hansdatter i Brøns.

Anno 1679 den 23. Nov. Klocken 11 paa Formiddagen er vor kiere Søn Laurids Fød og kommen til denne Verden. ønskes ham Lykke og Velsignelse for Christi Skyld. Hans Faderer var Peder Hanssen, Jacob Andersen, Jes Nielssen i Giesing og Hans Jessen i Hiemsted saa og Mætte Niskun, Gye Christens og Gunder Hansdatter alle af Giesing.

Niels Nissen.

B. Peder Nielsens Optegnelser.

Efterfølger noget af vor Sal. Faders Optegnelser

Anno 1690 den 19. May Er vor Fader, nu salig Niels Nissen Død, og udi Herren Hensoved, da hand hafde Levet her i Verden udi 68 Aar. Vi ønsker Ham en glædelig Opstandelse for Christi Skyld.

Anno 1709 den 29. October Er vor kiere Moder Anna Niels Kone, haaber salig i Gud Hensoved, da hun havde Levet her i Verden udi 70³/₄ Aar. Deraf Levede hun i Ægteskab udi 27 Aar, og Enke udi 19 Aar.

Anno 1703, 4 Uger for Juul, Er jeg Peder Nissen og min Hustru Setzel Ericksdatter af Misthuusum Trolovet. Anno 1704 Neste Dag efter Alle Helgens

Nis Nielsen i Gøsing
 f. 11. Juli 1594, † 21. Marts 1668
 g. m. Mette Niskone, f. 12. Aug. 1592, † 7. Febr. 1674

× Niels Nissen i Gøsing
 f. 9. Nov. 1622, † 19. Maj 1690
 g. m. Anna Pedersdatter fra Gøsing, f. 1639, † 29. Okt. 1709

Mette Nielsd. f. 18. 7. 1664 † 26. 2. 1665	× Peder Nissen i Gøsing f. 12. 8. 1666, † 27. 10. 1735 g. 2. Nov. 1704 m. Seitzel Erikedatter af Mishusann f. 4. 6. 1674, † 27. 4. 1752	Nis Nielsen i Vinum f. 9. 1. 1669	Karen Nielsd. f. 4. 5. 1672	Jannick Nielsen f. 26. 3. 1675 † 6. Nov. 1702 paa den spanske Sø	Laurids Nielsen f. 23. 11. 1679 † 13. 8. 1711 i Røndsborg
--	---	---	--------------------------------	---	--

× Niels Nissen i Gøsing f. 27. 7. 1705, † 13. 7. 1777 g. 23. 10 1738, med Mette Hans Datter fra Ottersbøl f. 29. 7. 1713, † 21. 7. 1757	Erick Pedersen f. 4. 10. 1707 † 30. 9. 1775 ugift	Jannick Pedersen f. 17. 4. 1710 † 19. 8. 1764 ugift	Niels Pedersen Tyssen f. 22. 4. 1713	Laurids Pedersen f. 3. 6. 1715
---	---	---	---	-----------------------------------

En Datter f. 22. 7. 1739 † 22. 7. 1739	Sidsel f. 27. 7. 1740	Mette f. 27. 5. 1743	Anra Maria f. 17. 9. 1746 g. m. Math. A. Møller i Destrup † 2. 5. 1824	× Peder Nissen i Gøsing f. 13. 9. 1749 † efter 1801 og før 1824	Hans f. og † 14. 2. 1753	Hans f. 27. 1. 1754 † 29. 1. 1754	Hans f. 4. 10. 1755 † 1801.
--	--------------------------	-------------------------	--	---	-----------------------------	---	-----------------------------------

Dag, er vores Ægteskab ved en Christel. Brudevielse Stadfæstet udi endeel gode Venners Forsamling.

Anno 1702 den 6. Nov. som var paa en Mandag Formiddag, da er vor kiere Broder Jannick Nielsen i Haab salig Død paa den Spanske Søe, og blev der Nedlagt, og taget til sit Hvilested paa Havets Bonde. Da hand hafde Vandret udi Verden udi 26³/₄ Aar. Venter af Havet en glædelig Opstandelse.

Anno 1711 den 13. Aug. Er vor kiere Broder Laurids Nielssen Død, og salig i Gud Hensoved udi Rendsborg, og der blev Begraven den 14. dito udi hans Alders 32 Aar mindre 12 Uger.

Anno 1705 den 27. July Klocken 9 paa Formiddagen er vor kiere Søn Niels Nissen Fød til denne Verden. Gud give ham Lykke og Velsignelse til Siel og Lif for Jesu Skyld. Hans Faderer og Daabs Vidner Er min Broder Nils Nielsen i Winum, Chresten Lassen her sammesteds, Hans Hanssen i Ottersbøl og Jef Jenssen i Scherrebeck, Karen Andersk. i Ottersbøl, Kiersten Andersd. ibidem og Ingeborg Lasdatter i Giesing.

Anno 1707 den 4. October Er vor kiere Søn Erick Fød og kommen til denne Verden. Ønsker ham Lykke og Velsignelse for Christi Skyld. Hand blev Fød paa Eftermiddag Klocken 9. Hans Faderer Monsr. Detlef Hendrichsen i Ballum, Anders Hanssen i Ottersbøl, Otte Jeb-

sen i Astrup og min Broder Laurids Nielssen, og Else Harmannus Farvers i Scherrebeck, Gunder Jeps i Giesing og Marren Ericksdatter i Huusum.

Anno 1710 den 17. April, Blev vor kiere Søn Jannick Fød til denne Verden, ønskes af Gud Lykke til Lif og Siæl. Hans DaabsVidner er vor Præst Hr. Martinus Nissen, Ocke Ericksen i Misthuusum, Peder Lassen og Hans Jepsen Toft i Giesing. Gunder Volles i Astrup, Karen Nielskone og Anne Nielsdatter i Giesing.

Anno 1713 den 22. April Om Middag er vor kiere Søn Niels fød til denne Verden. Gud give Hannem Lykke til Liv og Siæl for Jesu Skyld A. Hans Faderer er vor Capellane Hr. Jacob Harrebye, Peder Nielsen Riber i Ottersbøl, Niels Anderssen og Jesper Anderssen i Giesing. Anna Maria Hr. Martinus Nissens, Gye Jeps i Scherrebeck og Mætte Jepsdatter i Giesing.

Anno 1715 den 3 Juny, Klocken 9 paa Formiddag er vor kiere Søn Laurids fød til denne Verden. Han blev i Daaben Deelagtig paa anden Pintzedag, og da var hans DaabsVidner Min Svager Peder Ericksen i Kierbølling, Hans Lassen og Bertel Chrestensen i Giesing, Jacob Jacobsen Farver i Scherrebeck og Jens Jenssen i Hiemsted. Kirsten Nisk. i Winum, Mætte Hanskone og Kiersten Peders

i Giesing og Jahan Janniksd.
i Hiemsted.

C. Niels Nissens Optegnelser.

Anno 1674 den 4. Juny, som
var paa en Pintzeften er vor
kiere Moder Sedsel Ericksd.
født udi Mist-Huusum.

Anno 1735 den 19. Søndag efter
Trinitatis var vor Fader sidste
gang udi Kircken, Neste Man-
dag derefter som var den 17.
Oct. imod Aften blef hand Syg,
den 25. Oct. paa en Tiesdag
Aften, er vor kiere Fader Pe-
der Nissen (i Præstens Hr.
Albret Bøgvads og Capellanens
Hr. Mickel Stillings Fraværelse)
bleven det Hellige Alterens
Sakramente Meddeelt af Hr. Bro-
ersøn Sogne Præst i Meolden.
Den 27. dito paa en Torsdag
Morgen Tiilig, er Hand ved en
sal. Død, haaber vi, Hensoved,
Og blef Ledsaget til Grav og
Hvilested paa Alle Helgens
Dag, da Hand havde Levet her
i Verden i 69 Aar og 12 Uger.

Vi ønsker Ham en glæde-
lig Opstandelse for Christi Skyld
A. Hans Liigtext var af Jobs
bogs 14. Cap. 12. Vers. Saa
ligger og et Menneske og Op-
staar ikke: indtil Himlene ere
icke meere Opvaagne de icke,
og de Opvækkes icke af deris
Søvn.

Anno 1752 Paa 3. Søndag efter
Paaske om Eftermiddag Klocken
6 blef vor kiere Moder Syg.
Det var den 23. April. Paa
Onsdag Formiddag blev hun
Alterens Sacrament meddeelt

af 'Hr. Fog. Paa Torsdag Ef-
termiddag som var den 27.
April Klocken 6 er Hun ved
en salig Død Hensoved. Den
2. May som var paa en Ties-
dag, Blef vor kiere Moder
Sedsel Peders Ledsaget til sit
Grav og Hvilested her paa
Kirckegaarden. Hun levede her
i Verden udi 78 Aar nær 3
Uger, deraf Levede udi Ægte-
skab udi 32 Aar og Encke udi
17 Aar. Venter af Støvet en
glædelig Opstandelse for Chri-
sti Skyld. Hindes Liig Textes
Ord var tagen af St. Joh. Evan-
gelium af det 6. Cap det 40.
Vers. Men det er hans Villie
som mig udsendte, at hver den
som ser Sønnen og troer paa
Hannem, haver et Evigt Liv,
og jeg skal Opvække Ham paa
den yderste Dag.

Anno 1737 den 25. July var jeg
udi Ribe, og afhente en Kon-
gelig Tilladelse af dato Kiøben-
havn d. 5. July hos Bischof
Anckersen (som forhvervede
mig den) for mig og min Hu-
stru Mætte Hansdatter at kome
udi Ægteskab. Jeg be-
talte for KongBrevet

til Bischoppens Fa- mulus som heede Mons. Meller . . . 10	Rdl.
for Stemplet Papier til Brevet . . . 4	Rdl.
for Supplicen . . . 1/2	Rdl.
Til Hospitalet i Ribe 1 r	1 s
Til Postpenge 18 s	
til Attesten 1 sp . . .	1 s

Er tilsammen 16^{1/2} Rdl.

Anno 1737 den 24. Oct. Er jeg i Herrens Navn bleven Trolovet med Mætte Hansdatter af Ottersbøl af Hr. Johannis Hieronymus Claussen Sognepræst i Meolden. Vores Trolovelses Textes Ord var af Propheten Hoseas 2. Cap. 19. og 20. Vers. Jeg vil Trolove mig dig til Evig Tid, og jeg vil Trolove mig dig i Retfærdighed, og i Dom og i Miskundhed, og i megen Barmhertighed. Ja jeg vil Trolove mig dig i Troen, og du skalt kiende Herren.

Anno 1738 den 23. October Er jeg Niels Nissen og min Fæste Møe Erlig og Gud Elskende Pige Mætte Hans Datter af Ottersbøl, i Jesu Navn indgaaen udi Ægteskab med hver andre, ved en Christelig Brude Vielse, som skeede udi Meolden Kirke udi mange indbudne gode Venners Forsamling. Brudevielsens Ord var tagen af Propheten Esaias det 6. Cap det 5. Vers, Lyden de saaledes. Som en Brudgom glæder sig ved en Bruud, saa skal din Gud glæde sig ved dig.

Anno 1739 d. 22. July haver Gud Velsignet mig og min Hustru med en liden Datter som strax efter Fødselen er Hensoved. En glædelig Opstandelse ønsker vi det for Jesu Skyld, d. 23. dito blev det Ledsaget til sit Hvilested.

Anno 1740 den 27. July som var paa en Onsdag, om Morgen Tiilig, er vor kiere Daatter Sedsel Fød til denne Verden.

Gud Bevar Hinde til Liv og Siæl og Lad Hinde Leve udi mange Aar, til Guds Ære, og os Hindes Forældre til Glæde. Hindes Faderer og Daabs-Vidner var Hans Japsen i Scherrebeck, Hans Hanssen i Ottersbøl, Peder Jepsen i Giesing og min Broder Jannick Pedersen. Kiersten MadsK. i Melbye, Anne AndersK. i Ulderup, Else PedersD. i Ottersbøl, Maren OcksD. i Moesbøl og Maren Hansd. i Giesing

Anno 1674 den 4. Juny, som var paa en Pintze Aften er vor k. Moder Sedsel Eriksdatter fød udi Mist-Huusum.

Anno 1743 den 27. May som var neste Mandag for Pintze Helligt er vor kiere Datter Mette Fød til denne Verden, Gud Lade hinde Opvoxe til Guds Ære, og os til Glæde for Jesu Christi Skyld Amen. Hun blev i Daaben Deelagtig paa Anden Pintzedag. Hindes Faderer er Niels Jacobsen Farver i Hundegad, Min Broder Niels Pedersen Tyssen og Peder Hanssen Tyssen af Giesing. Nock Dorthe Hans K. af Ottersbøl, Anne Erickes af Misthuusum, Else Maria Hansd. af Scherrebeck, Maren Jepsdatter af Giesing.

Anno 1713 den 29. July er min Hustru Mætte Hansdatter Fød udi Ottersbøl

Anno 1746 den 17. Sept. som var paa en Løverdags om Formiddag Klocken 9 er vor Liden Datter Anna Marie Fød til

denne Verden. Gud lade Hinde Opvoxe til Guds Ære, og os Hindes For-Ældre til Glæde for Jesu Skyld. Hun blev Deelagtig paa den 16de Søndag efter Trinitatis. Hindes Faderer og Daabsvidner er Maren Hans Ocksens og Maren Bertelsdatter og Kiersten Hans d. alle af Giesing, og Kiersten Andersdatter af Ottersbøl, saa og Erik Hanssen af Giesing og Jep Hanssen af Scherrebeck.

Anno 1749 den 13. Sept. som var paa en Løverdags om Morgen Tiilig, er vor liden Søn Peder Fød, og blev i Daaben Deelagtig neste Dag derefter som var den 15de Søndag efter Trinitatis, Gud lade hannem Opvoxe til Guds Ære, og hans For-Ældres Glæde og det for Jesu Christi Skyld, Amen. Hans Faderer var Hans Hanssen Badscher af Forballum, Min Broder Laurids Pedersen og Las Pedersen i Giesing saa og Ock Oksen af Mist-Huusum, Karen Winums i Ottersbøl og Maren Jacob Hanssens i Giesing og Woldborg Jørgensd. Dues ibidm.

Anno 1753 den 14. Febr. Er jeg og min Hustru begavet af Gud med en liden Søn, som strax efter Fødselen blev hiemme døbt, og fik det Navn Hans, og Levede ickun udi 4 Stunde. Hand blev Ledsaget til Graf og Hvilested herpaa Kirckegaarden (tillige med en liden Dødfød Datter af Jens Iversens) neste Søndag derefter, som var Søn-

dag Septuagesime. Deres Lig Textes Ord var af Matth. 20, 14. V. Men jeg vil give denne Sidste som og dig. Gud Unde dem en Glædel. Opstandelse for Christi Skyld.

Anno 1754 Paa 3 Søndag efter Hellig 3 Konger Dag om Aftenen som var d. 27. January, Er jeg og min Hustru Begavet af Gud med en liden Søn som og strax efter Fødselen er bleven hiemmedøbt og faaet det Navn Hans, og levede saa Et Kort Alder udi halvanden Døvnstid. Hand blev Ledsaget til sit Roe og Hvilested her paa Kirckegaarden paa Kyndelmisse Dag. Hans Lig Textes var af Marci 10 Cap. 14 V. saaledes lydende Lader de Smaa Børn komme til mig, og formeener dem det icke, thi Guds Rige hører saadanne til. Vi ønsker ham en Glædelig Opstandelse for Jesu Skyld.

Anno 1755 den 4. Oct. var paa en Løverdags Tilig om Morgen, er jeg og min Hustru Begavet af Gud med en liden Søn, som blev i Daaben Deelagtig neste Dag derefter. som var den 19. Søndag efter Trinitatis, hvor hand fik det Navn Hans. Ønsker at hand maa Opvoxe til Guds Ære, og hans Forældres Glæde, det giøre Gud for Jesu skyld. Hans Faderer var Min Broder Erick Pedersen, Niels Bertelsen og Niels Jørgensen Due af Giesing og Jacob Nielsen Farver, Min Broders Hustru af Ulderup Lund Leene Kier-

stine Lauridsk , Karen Pedersd.
af Giesing og Ellen Nielsd. af
Hiemsted.

Anno 1757 Neste Dag for St
Hans Dag blev min kiere Hustru
Mette Nielsk. Syg og maatte
gaa til Sengs af Bryst Svaghed.
d. 5 July blev hun i Jesu Navn,
Alterens Sacramente meddeelt
af Hr. Fog. d. 21 July som var
paa en Torsdag Klocken 2 om
Eftermiddag, har hun ved en
salig Død taget Afsked fra os,
Efter at hun hafde Befalet mig
og vore Børn, og alt hvad her
tilbage, Gud i Vold, Med For-
maning til Børnene og os alle,
at skikke os vel, sagde derpaa
i det samme Nu kand jeg intet
see. Læste derpaa dette Vers
Naarr min Tid og Stund er for
haand, at jeg min Vey skal
fare, Herre Jesu Christ min
Frelsermand, og i samme Ord
og Tro til Frelseren Døde og
hensovede hun, Da hun havde
levet her i Verden i 44 Aar
saanær som 8 Dage. Hun blev
Ledsaget til Roe og Hvilested
neste Søndag derefter, som var
den 7de Søndag efter Trinitatis.
Vi Levede sammen i Et for-
nøyleligt og kierlig Ægteskab
udi 20 Aar saa nær som 13
Uger. Hindes Lig Text var af
Joh. Evang. det 6 Cap. 33 og
34 V. Lydende saaledes Thi
dette er det Guds Brød, som
kommer af Himmelen og giver
Verden Liv, da sagde de til ham

Herre Giv os altid dette Brød.
Naar du vilt kalde, O Herre sød,
Til Reede vil jeg da være,

Min Siæl med Fryd i Abrahams
Skiød,
Lad dine Engle Bære,
O Jesu Christ, som Døden vist,
For mig paa Kaarsset Taalde,
I Dødsens Krig Stat du mig Bi,
At jeg kand Seyer beholde; Amen.

Anno 1764 den 8de Aug. kom vor
k. Broder Jannick Pedersen til
Skade og fik sit Ene Laar
brudt ved Kragvai. Hand fik
det forbunden samme Dag strax
hand kom hiem, og Laa saa
stille hen udi sin Sygdom og
Svaghed, i Hiertelig Bøn til
Gud om Hielp til den 19 Au-
gusty som var den 9de Søndag
efter Trinitatis, Da Hand om
Morgen Tilig ved god Fornuft
til sidste Ende, Døde og Salig
Hensof. Hans sidste Ord var
Naar vi og fristes lad os staa,
at Sattan os ey fang. Amen.
Hand blev ledsaget til sit Roe-
og Hvilested herpaa Kiercke-
gaarden den 23de Aug. Da
hand hafde levet her i Verden
udi Eenlighed sin Lifs Tid i
54 Aar og 17 Uger. Hans Lig
Text var Psalm 49,16. Men
Gud skal forløse min Siæl af
Helvedes Vold, thi hand haver
annammet mig. Sela. Vi Øn-
sker vor kiere Broder, Af Stø-
vet En Glædelig Opstandelse
for Jesu Skyld. Amen.

Anno 1775 den 30. Sept. Om
Morgen Klocken 7 er min kiere
Broder Erick Pedersen Død og
sal. i Gud hensovet. Hand
blef Syg paa neste Søndag
før som var den 24 Sept. af
Trangbrystighed, hvorforre hand
Indtog noget at Rense paa, gick

saa i samme Svaghed til paa Fredag Nat, da hand selv gick af sin Seng om Natten Klocken 10 for at vide hvad den var. Derefter Klocken 12 begierde hand noget at Lædske sig med, da hand var Svag, og om Morgen Kl. 7 Døde hand. Hans Livs Aars Dage herudi Verden var 58 Aar. Hand blev Christ-sømmel. Ledsaget til sit Grav og Hvilested her paa Kirckegaarden den 5te October. I hans Lifs Tid erindrede hand os tit, at naar hand var Død, at der da til Liig Text over hannem maatte bruges de Ord som hand hafde ladet Hugge paa sin Liigsten som var af Rom. 4.

D. Peder Nissens Optegnelser.

Hvores kiere Salig Fader Niels Nissen Fød til Verden i Giesing Anno 1705 den 27. July Forlod igien Verden Anno 1777 den 13. July Gammel 72 Aar. Til lige med hans elskelige Hustrue, den Dydige og Gudfrygtige Danne Kone Sal. Mette Niels Kone, Fød til Verden i Ottersbøl d. 29 July Gammel 44 Aar 8te Dage. De levede med hinanden udi en kierlig Ægteforening 20 Aar, 13 Uger i den Tid af Gud velsignet med 8 Børn.

Anno 1808 den 8 April kom Fransk Mand her at lige i Koter og den 29. May Reiste herfra. Hafde i den tid 3 Mand om Dagen.

Min Broder Hvar fød 1755 den

4. October og blev Ledsaget Til hans Sowekammer og Hvilested Anno 1801 den 4 October igien Hans Alder blev Til 46 Aar.

E. Senere Optegnelser.

Det følgende er skrevet med en anden Haand, saa Peder Nissen maa være død. Det fremgaar dog ikke af Optegnelserne, hvem der har fortsat disse.

Anno 1824 den 2den Maj omskiftede Mathias A. Møllers Enke i Døstrup Tiden med Haab om salig Evighed. Hun var fød i Giesing den 17de September 1746.

Den 26de Juni 1824 glædedes Lygumkloster og dens Omegn ved at see vor elskede Drot og Landsfader Kong Frederik den Siette i deres Bye. Allerbøystsamme reiste tilligemed Kongelige Suite bemeldte Dags Formiddag Klokken 11 fra Ribe over Linndskov til Lygumkloster hvortil Allerbøystsamme indtraf Kl. 2¹/₂ Eftermiddag i høyeste Velgaaende og i et Ophold i 3 Timer behagede Allerbøystsamme at tage Traadfabriquet, Byens Brandvæsen samt Embedsprotocollerne og Kirken i allernaadigst Øjesyn. I sidste opholdte Allerbøystsamme sig omtrent $\frac{1}{4}$ Time i hvilken Tid nogle Vers af den tydske Psalme Herr Gott wir loben dir under stille Andagt blev afsungen. Omtrent Kl. 5¹/₂ forkyndte Kanonernes Torden

og Folkets Hurra-Raab Kongens Afreise til Tøndern. Natten imellem den 3 og 4te Febr. 1825 Var den højeste Flod at nogen kunde erindre. Efter ældre Beretninger (Kirkebogen) har ikke siden 1722 været en

ligesaa høj Vandflod. Den anrettede langs med Vesterhavets Kyster uvurdeerlige Ødelæggelser. I Efteraaret 1834 havde vi en ikke ubetydelig Vandflod.

Telegraf- og Telefonvæsenet i de sønderjydske Landsdele.

Administrationen.

I det danske Landomraade udenfor Sønderjylland er i Modsætning til i vore Nabolande Driften af hele det lokale Telefonvæsen for det meste overdraget til private Telefonselskaber ved Koncessioner, som gælder for et bestemt Landomraade.

Telefontrafikken mellem de paa gældende Omraader og tildels ogsaa indenfor Omraaderne paa de længere Strækninger besørges af Statstelefonen, der ligesom al Telegrafdrift er henlagt under Statstelegrafvæsenet.

I de sønderjydske Landsdele var ved Overtagelsen Telegraf- og Telefonvæsenet som overalt i Tyskland forenet med Postvæsenet.

Dette ændredes ved Genforeningen saaledes, at Telegraf- og Telefonvæsenet udskiltes fra Postvæsenet, og saaledes, at det lokale Telefonnet i Modsætning til i det

øvrige Land ogsaa kom til at høre under Telegrafvæsenet.

For lettere at komme i Kontakt med Befolkningen og for at enkeltgøre Forretningsgangen ledes Telegraf- og Telefonvæsenet i de sønderjydske Landsdele af et særligt Telegrafdistrikt med ret udstrakt Handlefrihed, som kun i større, principielle Spørgsmaal behøver at henvende sig til Generaldirektoratet.

Telegrafdistriktet har sit Sæde i Aabenraa, og den daglige Ledelse er for Driftens Vedkommende henlagt under en Vicetelegrafinspektør og for den tekniske Tjenestes Vedkommende under en Telegrafingeniør.

Telegraf- og Telefonstationerne i de 4 Købstæder er Kredsstationer, d. v. s., at de mindre Stationer indenfor et Landomraade, der paa det nærmeste svarer til Amtsinddelingen, i regnskabs- og tildels ogsaa i trafikmæssig Henseende er henlagt under disse.

Overtagelsen.

Der fandtes ved Overtagelsen 4 Bystationer og 52 Landstationer med i alt 2765 Telefonabonnenter samt 99 offentlige Samtalestationer.

Endvidere købte Telegrafvæsenet i Januar 1921 et under Haderslev Amts Jernbaner hørende særligt lille Telefonanlæg med 736 Telefonabonnenter.

Om det nu skyldes manglende Vedligeholdelse under den forudgaaende Verdenskrig, Danmarks Førerskab paa Telefonomraadet eller Tyskernes større Nøjsomhed, vides ikke, men givet er det, at det overtagne Telegraf- og Telefonvæsen, hvad der vedrører Lokaleindretning, Personalets Bekvemmeligheder samt teknisk Installation, stod langt under, hvad man var vant til at arbejde med i det øvrige Kongerige. Som Kuriosum kan anføres, at enkelte Vekslerborde paa Landcentralerne var saaledes indrettede, at de kun kunde betjenes staaende, og at der for at tilvejebringe en Forbindelse mellem 2 Abonnenter maatte udføres 3 Gange saa mange Haandgreb som nødvendigt ved Borde af nyere Konstruktion. Enkelte af disse Vekslerborde opbevares paa Telegrafmuseet.

Det overtagne Ledningsnet var i Hovedsagen indrettet under særligt Hensyn til Trafik mod Syd, medens der mod Nord kun fandtes 1 Telefonledning Haderslev- Fredericia og 1 Telegrafledning Aabenraa- Haderslev- Fredericia. Det var derfor i nogen Tid efter

Genforeningen nødvendigt at lede en stor Del af Trafiken til det øvrige Danmark over Flensborg, der havde direkte Telefonforbindelse med Fredericia og Telegrafforbindelse med København.

Telegrafvæsenets Opgaver.

For at raade Bod paa disse uheldige Forhold blev en af Telegrafvæsenets første Opgaver at bygge en Del ny Ledninger mellem Landcentralerne paa begge Sider af den gamle Grænse og snarest muligt at skaffe de sønderjydske Byer bedre Forbindelse indbyrdes samt Forbindelse med de større Centraler i det øvrige Land.

Der er i den Anledning blevet bygget et stort Antal ny Ledninger mellem de sønderjydske Købstæder og mellem disse og Købstæderne i det øvrige Kongerige, ligesom der til indbyrdes Forbindelse mellem Landcentralerne er bygget mange ny Oplandsledninger.

En Del af Telefonabonnenterne i Nærheden af den nuværende Grænse havde Tilslutning til Centralen i Flensborg og fik derfor ved Genforeningen deres Forbindelse med denne Central afbrudt. For straks at skaffe disse Abonnenter Forbindelse paany blev der oprettet en Central i Grænsebyen Padborg. Endvidere er der oprettet ca. 30 andre ny Centraler.

Da Telegraf- og Telefonstationen i Haderslev laa i en Udkant af Byen og derfor ikke var egnet

til Indretning af større Telefonstation, er den flyttet til en Ejendom i Byens Centrum.

I Tønder var Posthuset for lille til at huse baade Post- og Telegrafvæsen. Telegraf- og Telefonstationen er derfor flyttet til den forrige Rigsbank lige overfor, der er blevet købt af Telegrafvæsenet.

Bl. a. paa Grund af at en Del Bestyrere af Landcentraler ikke ønskede at fortsætte under dansk Styre, har man ligeledes været nødsaget til at foretage Flytning af ca. 25 af disse Stationer.

Som tidligere nævnt var de overtagne Vekslerborde paa alle Stationer af forældet Konstruktion og stærkt slidte og er derfor alle Vegne blevet fornyet; det samme gælder al Husinstallation paa Centralerne og tildels ogsaa hos Abonnenterne.

Antallet af Telefonabonnenter var den 1. Januar 1924 steget til ca. 8000, altsaa langt mer end fordoblet og udgjorde pr. 1000 Indbyggere ca. 48, medens der i det øvrige Jylland er ca. 56 Telefonabonnenter pr. 1000 Indbyggere.

Der er nu — omkring 1. December 1924 — ca. 9000 Abonnenter, og da Tilgangen stadig er lige stor, ser det nærmest ud til, at Telefonen her vil vinde mindst lige saa stor (eventuelt endnu større) Udbredelse som i det øvrige Jylland.

Man er tilbøjelig til i nogen Grad at søge Aarsagen til den usædvanlige Fremgang i Indførelsen af det for Landboere ret fordelagtige Parts-Abonnement.

I forskellige Beskrivelser af Trafiketaternes Overtagelse af deres respektive Virksomheder har det været stærkt kritiseret, at det varede saa længe, inden Telegrafvæsenet fik bragt nogenlunde ordnede Forhold til Veje; men her maa tages Hensyn til et Telefonnets store Udstrækning; der findes jo næppe den Bivej, hvor det ikke har sine Udløbere, og desuden maa man huske, at der først maatte begyndes en hjemlig Fremstilling af Liniemateriel m. m., da de herhjemme anvendte Modeller og Typer ikke kunde bringes til Anvendelse sammen med det allerede bestaaende Net.

Disse Vanskeligheder, som først kunde overvindes lidt efter lidt, er nu fjernede, og Telegrafvæsenet maa siges at være fuldt ud paa Højde med det øvrige Lands, i mange Henseender endog over, idet Telefondobbelledningssystemet er gennemført overalt, hvad der langt fra er Tilfældet i det øvrige Land; samtlige Centraler er indrettet efter de nyeste og mest moderne Principer, ligesom Lokaleforholdene paa alle Stationer er fuldt ud tilfredsstillende.

Driftens Rentabilitet.

Da Staten som tidligere nævnt ikke hidtil i større Udstrækning har givet sig af med Drift af lokalt Telefonnet, og det af forskellige Grunde kan have Interesse at fastslaa, om Staten er i Stand til at drive en saadan Virksomhed

med samme økonomiske Resultat som private Selskaber, har man i særlig Grad haft sin Opmærksomhed henvendt paa det økonomiske Resultat af denne Virksomhed, hvorfor der foruden Telegrafvæsenets almindelige Regnskab føres et særligt Regnskab over alle Indtægter og Udgifter hidrørende fra Lokaltelefonen efter samme Konteringssystem som ved jydsk Telefonselskab, hvis Abonnements- og Samtaletakster i Hovedsagen er udregnet efter samme Principer som de her gældende.

Skønt det har været overor-

dentlig kostbart at oprette saa mange ny Telefontilslutninger i et Tidsrum, da Prisniveauet har ligget mindst 100 % over det normale, og hver Telefonabonnet af den Grund staar i en Anlægsværdi af ca. 1355 Kr., medens den tilsvarende Gennemsnitsværdi for hele Danmark kun er 755 Kr., har det afsluttede Regnskab for 1923-24 vist, at der ikke vil være noget til Hinder for, at Lokalnettet kan forrente den deri anbragte Kapital og kan drives med samme økonomiske Udbytte som de private Telefonselskaber.

Diverse andre statistiske Oplysninger.

Samlet Anlægsværdi af det sønderjydske Telegraf-

og Telefonnet udgør nu	ca.	15 Millioner
Aarlig Forøgelse af Anlægsværdien, hidtil	"	2 "
Balancen i Lokaltelefonens Driftsregnskab	"	2 "
Abonentantallets aarlige Forøgelse, hidtil	12—1500	
Personale: { Driften	ca.	300
{ Den tekniske Tjeneste	"	200
Overgaaede Tjenestemænd: { Driften	"	31
{ Den tekniske Tjeneste	"	24

Aabenraa, den 30. November 1924.

M. Mortensen.

SAMLEREN.

Studevejene, de gamle Drivveje paa Hertugdømmernes Grund før 1864.

1. Den vestligste Drivvej:

Fra *Gredstedbro*: Ribe, Lustrup, Roager, *Ullemølle*, Øster Gasse, Brede, Sølsted, *Abild*, Tønder, Sæd, Sønderløgum, *Glaserkro*, Læk, Randselbjerg, Klingenberg Kro (forsvunden), Enge,

2. Den mellemste Vej:

Fra *Foldingbro*: Dover, Hygum, Harreby, Gjelsbro, *Stensbæk*, Arnum, Lindetskov, Lindetkro, Arrild, Nørreløgum, *Frydendal*, Sogn (*Løgumgaard*), Løgumkloster, Damhus, Klinborg

(eller Åbild), Tønder — og saa videre som Nr. 1.

For Rute Nr. 2 brugtes ogsaa, og vel mest, efterat der var bleven haard Landevej mellem Løgumkloster og Tønder, samt mellem Tønder og Sønderløgum: ud fra Løgumkloster til Telt Kro ved Dravedskov, Solvigmølle, Hostrup, Bejers Kro, Vestre, Karlum, Glaserkro o. s. v. som Nr. 1.

3. Den østligste Vej, gamle Oksevej:

Fra Vonsild, (Øst om Kristiansfeld) Brabæk, Aller, Faustrup, Errigsted, Thomashus, Haderslev, Mastrup, *Vartenbjerg, Immervad*, Hovslund, Øster Faarhus, Rødekro, Toldsted, Gejlåa, Bov, Schäferhus, Jaruplund, Bilskov, Isted, Lyrskov, Gammel Tækketro, Schuby, Lille Danevirke, Kograve, Okselejr, Milbjerg Kro, Kropperbusch, Feldscheide, *Rendsborg*.

Fra Husum til Rendsborg gik Drivvejen over Ostenfeld, Hollingsted, Dörpstødt, Gross Rheide, Kropp, Feldscheide.

Fra Rendsborg til Itzehoe over Jevenstedt, Springberg, Hohenwestedt, Wolf, Minnewatt, Blauenlap.

Den 17. 6. 1915.

H. Thomsen
„Villa Kragh“.

Røverne i Krusaa Skov. I Sæd ved Tønder har man i forrige Tider i stort Omfang avlet Grøntsager og Kartofler, som man solgte til Tønder og til Flensborg. Hver 3dje Dag leverede man Varer til Tønder og hver Torsdag indtil 1884 til Flensborg. Onsdag Aften kørte 8 Vogne fra Sæd, Torsdag Morgen kom de til Flensborg. En Gang sakkede bageste Vogn, der kørtes af Mylin,

agter ud af Rækken, saa den kom til at køre ganske ene gennem Skoven ved Krusaa. Pludselig sprang der en Bandit ud af Skoven og skar Tømme og Seletøj over med sin Kniv; men Mylin greb fat i ham og gennempryglede ham. Saa greb han Landstrygeren i Overfrakken og vilde binde ham i Vognen; men han smøgede Frakken af sig og tilkaldte en Kammerat ved et Stød i en Fløjte. Det hjalp dem dog ikke. Kudsken brugte sin Pisk saa godt, at begge maatte flygte ind i Skoven. Han skyndte sig saa at indhente de andre Vogne; men paa Hjemvejen sørgede Kudsken for at holde Vognene sammen igennem Skoven, og de mærkede aldrig mere til Røverne.

(Ved Max Hecht i Tønder.)

Den stærke Mand i Mjolden. Slægten Brøns, som i flere Led ejede en Gaard i Mjolden Vesterby, skal have været meget stærk. En af dem gik en Dag og pløjede paa en Mark Nord for Byen. Da kom en Mand med Vejen fra Ottersbøl. Han standse og spurgte Brøns, om han vilde vise ham, hvor den stærke Mand i Mjolden boede. Han fortalte, at han kom fra Ribeegnen for at prøve Kræfter med ham. Brøns løftede rolig den gamle Svingplov ud af Bøjlen, tog med en Haand fat i det ene Haandtag og pegede med Ploven i udstrakt Arm over imod sin Gaard: „Der bor den stærke Brøns.“

Den fremmede takkede for Oplysningen, vendte om og gik samme Vej, han var kommen.

(Ved Lærer Borst i Skast.)

Arkæologiske Undersøgelser i Slesvig. „Archäologische Landesaufnahme“ i Kiel har i de senere Aar ved Dr. Alfred Thode foretaget en nøjagtig Undersøgelse og Kortlægning af alle arkæologiske

Minder i Holsten. Det er Meningen i de næste 6—7 Aar at gennemføre den samme Undersøgelse i Slesvig, hvis de paagældende Kredse vil bevilge Midlerne dertil. Kredsdagen for Flensborg Landkreds har allerede bevilget 1200 Guldmark aarligt i 6—7 Aar.

Tælleremser.

Der er efterhaanden indsendt saa mange Tælleremser til Maa-nedsskriftets Redaktion, at det kan ses, at det i Hovedtrækkene er de samme, der bruges, ikke blot af Børnene i Sønderjylland, men med smaa Afvigelser i hele det danske Sprogomraade. Ad Aare kan S. M. forhaabentlig bringe nyt Stof om dette Emne. Nu kun til Afslutning et Par Remser:

Jeg gik mig over Ribe Bro,
der hørte jeg en Klokke slog.
Hvor mange Slag slog den?

(Den spurgte svarer f. Eks. seks!)

Seks Slag slog den;

1 - 2 - 3 - 4 - 5 — 6!

(Tønder og Daler Sogn.)

To smaa Drenges sloges om en
lille hvid Knap,
du — slap!

(Smedager.)

Den lille gule Knap
den — slap!

(Visby.)

Elle melle mig fortælle,
Skibet gaar til Aabenraa.
køber for en Skilling Skraa,
deler den i syv Dele.
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7,
Ræven er en Hønsety,
fra hans Næse til hans Mund
vejer firsendstve Hund.
Ole vip, Ole vap, Ole Snustobak.

(Tønder; lignende i Visby
og Daler, 1. Del i lignen-
de Form meddelt fra Klip-
lev og Bjerndrup.)

Akke, fakke,
Bunes knakke
Iflam, iflam bun.
Elle tælle ni ti
Du er est næst bedst fri.

(Rømø.)

Enneke venneke tros,
skøtten fiben fos,
am vam, ruder i Dam,
næs blæs — pof!

(Felsted Sogn.)

Elle tælle ni ti,
du er — fri!

(Daler og Emmerske.)

Ele mele mem,
klip klap klem,
stik stak — væk

(Nordborg og Notmark
Sogn.)

Tilslidst en moderne:

Bedstefar og Bedstemor
de skulde ud at rejse,
da de kom til Banegaard,
begyndte det at regne.
Ole vip, Ole skap, Ole
Skraatobak.

(Rørkær.)

Spøgelset paa Hestholm. Paa
Gaarden Hestholm ved Tønder staar
der i Laden en Pæl, hvor en Gen-
ganger er manet ned. Naar man
rokker ved den, kan man høre no-
gen sagte sige nede under Jorden:
„Ryk! — saa vil æ tryk!“

Men det spøger endnu i Laden.
Om Natten kan man høre et Spø-
gelse gaa og sige:

„Hemm', æ do hjemm?“

Der er ingen mere, der forstaar
Meningen af disse Ord; men der
maa sikkert være Tale om Hemme
Carstensen, der 1751 købte Hest-
holm.

Er De Medlem af Historisk Samfund
for Sønderjylland?

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

Indeh. P. Andresen

Telefon 141

Bog- og Akcidenstrykkeri
Formularlager - Bogbinderi

HANS BECK'S
Bog-, Kunst- og
Papirhandel

—
Bøger indbindes
smukt og billigt
i eget Bogbinderi.

Forlang Tilbud fra
Piano- J. B. Jepsen, Tønder
bygger
Pianoer, Hus-Orgler, Noder, Gramofoner

Indmeldelser i Historisk Samfund for Sønderjylland
modtages af Udgiverne.